

Dolenjski list

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE DOLENJSKIH OKRAJEV

TEDNIK ZA POLITIČNA, GOSPODARSKA IN KULTURNA VPRAŠANJA

LETO III. — Štev. 18

NOVO MESTO, 1. MAJA 1952

CETRTLETNA NAROČNINA 100 DIN

IZHAJA VSAK PETEK

Ob prazniku delovnih ljudi

Sedemdeset let je že minilo, odkar je začelo delovno človeštvo praznovati 1. maj kot dan dela, dan pregleda svojih borbenih sil. V 1. maju je simbolično izražena težka borba dolgih desetletij, v katerih se je delavski razred na življenje in smrt bori s kapitalisti za boljše delovne in življenjske pogoje, za svjete politične in socialne pravice, za resnično demokracijo, 1. maj praznujejo po vsem svetu milijonske množice, ki se šele bori proti kapitalističnemu suženstvu in izkoriščanju, praznujejo pa ga tudi milijonske množice onih, ki so v tej borbi že zmagale.

V teh sedemdesetih letih je praznovanje 1. maja nekočkrat izpremenilo svoj pomen in značaj. Iz prvih skupnih manifestacij in zahtev po osemurnem delavniku so prvomajske proslave prešle v dan proletarske skupnosti in združenosti. Iz prvih skromnih protestov so narasli prvomajski sprevodi v velikih evropskih centrih mlade industrije v Angliji, Franciji, Nemčiji in drugod v močnejše manifestacije, v katerih so stotisoči zahtevali pravico, svobodo, kruh, enakopravnost in človeka dostojno življenje. Prvomajski pohodi in zborovanja so bila javna obtožba delavskega razreda proti kapitalizmu — krivcem vojnih pokoljev in uničevalcem človeške sreče. Končno pa je 1. maj postal praznik delovnih ljudi vsega sveta, praznik človeškega dela, ki je osnova naše družbe, edini smisel in merilo naše morale, edina, resnična zveza med ljudstvi in narodi vsega sveta, jamstvo njihove svobode in miru na svetu.

Sedmič praznujemo državljani nove Jugoslavije 1. maj, mednarodni praznik dela, v svobodni domovini. S sto in stoletnim grenkim tlačanstvom naše preteklosti odkupljena, s krvavo, usodno in nepozabno veličastno ljudsko revolucijo priborjena svoboda, plačana z življenji in trpljenjem naših najboljših, nam je odprla vrata v svetlo bodočnost. Leta 1945 smo stali ob tisočih požganih ognjiščih, s travo prerastlih ruševinah domačij, tovarn, mostov in prog golih rok — toda polnih src ljubezni do osvobodene domovine. Neugnana delovna sila, volja za obnovo, iznajdljivost in odločnost sta s partizansko borbenostjo obnovili, kar je tisočkrat prokleti fašistični okupator porušil, požgal in uničil.

Prvi maj leta 1946 in 1947 je bil pregled naših sil, strdnih okoli Partije in Osvobodilne fronte; vse smo dali za obnovo. Pod vihrajočimi narodnimi in proletarskimi zastavami smo stopili v petletni plan: industrializacija in elektrifikacija sta nam postali temelji gospodarske osamosvojitve, z njima smo se odločili za železobetonsko podlago vsega našega svobodnega gospodarstva. Ponosno so vohale prvomajske zastave v letu 1948, ko smo se ozirali na prvo leto našega planskega gospodarstva. Narodnostni osvoboditvi je sledila socialna in gospodarska zmogljivostna pot. Ko pa so se tam, kjer bi smeli to najmanj pričakovati, pokazali politična in idejna razdvojenost ter zmedenost, veličastne revolucionarne borbe našega delavskega razreda izdajstvo voditeljev Sovjetske zveze ni oslabilo, niti omajalo — ne na znotraj in ne na zunan. Našo težko pot k socializmu so nam nekdanji zavezniki iz Vzhoda, za katere so padali v bitkah s fašisti naši najboljši ljudje, navadili težkih skal, kakor da nam ne bi bilo že brez teh težkih boril se s tisočletno zaostalostjo in žalostno dediščino zadnje svetovne vojne. Vendar — klonili nismo niti za hip! Dobro smo vedeli, da je bitka za socializem bitka za novo, napredno, razvito gospodarsko državo, ki bo v resnici domovina srečnih ljudi in enakopravnih narodov. Vedeli smo, da ustvarjamo tiste velike ideale, o katerih so stoletja prej zaman sanjali največji duhovi človeštva.

Zato so prvomajske zastave navzile vsem težavam, s kakršnimi se doslej še ni bori delavski razred nobene države na svetu, v naši domovini ponosno pla-

polale v letih 1949, 1950 in 1951. S ponosom se oziramo na prehojeno pot, na velikane — plodove rok milijonov Jugoslovanov: Litostroji, Strnišče, Jesenice, Velenje, »Ivo Lola-Ribar«, »Rade Končar«, »Pobeda«, »Prvomajska«, »Aleksander Rankovič«, Jugovinil — kdo jih presteže, dolga vrste naših novih tovarn? Mogočne hidrocentrale, nove proge, ceste, naše ladje, naša letala, domači traktorji, stroji, avtomobili, na tisoče novih izdelkov naših po vojni zgrajenih tovarn — vse to so sadovi našega dela, vse to nam je dala prva petletka!

Letos, ob našem sedmem 1. maju, pa bomo pričeli slavnostne kresove na predvečer dvojne zmage: zmagali smo v bitki za elektrifikacijo in industrializacijo — ti dve pa pomenita socializem — zmagali pa smo tudi v čudoviti vztrajnosti, jekelni volji in vzdržljivosti, v čvrstem odporu proti vsem na-

silnikom iz Moskve in njim podrejenim kričačem z Vzhoda ter proti nasilju, s katerim nas je hotela zadušiti združena reakcija z Zapada.

Z nenehim igranjem naše socialistične demokracije, z vedno globljim in širšim razvijanjem ustvarjalnih pobud najširših jugoslovanskih množic, s pravičnim nagrajevanjem po delu in s storilnostjo v proizvodnji, kakršne marsikdo, ki še ni poznal sil ljudstva ni pričakoval niti v sanjah, smo dokazali vsemu svetu, da je socializem postal pri nas — stvarnost milijonov Jugoslovanov. Z dosežanim delom in borbo bomo pokazali svetu, kaj lahko ustvari svobodni narod s svojimi naravnimi bogastvi, s pridnostjo svojih rok in pod vodstvom take Komunistične partije kakor je naša, vsestranski kulturni razvoj, ki spremlja dviganje blaginje v naši domovini, postaja vzor mnogim narodom, ki se v raznih delih

sveta šele prebujajo ali pa z velikimi težavami osvobajajo suženjskih jarmov.

Plapolanje prvomajskih zastav v Jugoslaviji tudi lesno znova potrjuje, da smo z zmogljivo bitko za socializem dokazali naprednemu človeštvu, da lahko v današnjih časih tudi mala država, katere delovno ljudstvo je enotno, čvrsto organizirano in odločno premagati vse težave, z lastnimi silami zgradi socializem.

Naporom milijonov naših delavcev se je pridružil tudi naš kmet, naš družnik. Spoznal je in spoznava, da je borba za socialistično preobrazbo vasi borba za dvig vasi iz stoletne zaostalosti, za rešitev delovnih kmetov pred stalno nevarnostjo propada, boba, odvisnosti od bank in odušinskih vasi bogatašev. Zmaga v tej borbi prinaša v našo vas vse pridobitve kulture, odstranjuje razlike med mestom in vasio, pomeni konec izkoriščanja v novi Jugoslaviji. Hkrati pa je zmaga v tej borbi tudi začetek bogatega in srečnega življenja naših delovnih ljudi. Krepko stopata združnik in zasebni kmet v korak z delavcem: brez dela enega ni uspehov drugega, brez žuljev delavca ni napredka pri kmetu in obratno.

Prvi maj — praznik dela, je tudi velik praznik naše hrabre, s slavo ovenčane Jugoslovanske ljudske armade, budnega čuvarja naših meja in svobode. Ko v teh dnevih znova dvigajo glave fašisti, kratkovidni diplomati, ki

so ali pozabili ali pa premalo občutili na lastnih kobrah, kaj je fašizem, pa jim milostno kimajo z glavkami, nam je naša herojska Armada zvest in trden porok, da na naša sveta tla brez kazni ne bo nikdar več stopil tuj osvajalec!

Delavskemu razredu naše domovine, mladini Jugoslavije, ki daje znova zgled nesebičnega in požrtvovalnega dela za domovino, ljudski inteligenci, ki je zvesta svojemu narodu in dela za njegov napredek, razvoj, prosveto in kulturo, našim hrabrim ženam, vsem delovnim ljudem mest in vasi, čuvarjem naše svobode in braniteljem velikih pridobitev ljudske revolucije plapolajo tudi ob letošnjem 1. maju naše narodne in proletarske zastave v pozdrav!

Zvesti Partiji in tovarišu Titu korakoma ponosno v pomlad našega življenja, prekajeni ob stoterih in tisočih preizkušnjah krvave preteklosti! Neupojljiva volja kipi iz nas. Pesem zveni v lep pomladni dan, iz milijonov src prihaja iz rudnikov, tovarn, delavnic, zadrug, vasi, gozdov, morja, mest in od vseh naših meja enoten, mogočen klic: Naj živi naša socialistična domovina, Federativna ljudska republika Jugoslavija!

Naj živi bratstvo in enotnost narodov ter neomajna skupnost delovnih množic Jugoslavije v boju za socializem in neodvisnost naše domovine!

Pozdravljen 1. maj — praznik delovnih ljudi vsega človeštva!

NIČ BREZ NAŠEGA SODELOVANJA!

Z zadnjega protestnega zborovanja so tudi prebivalci St. Jerneja poslali preko tov. Edvarda Kardelja, zunanjega ministra naše vlade, londonskim mešetarjem takole protestno pismo:

»Tudi mi na vasi, v St. Jerneju, zbrani na protestnem zborovanju, z ogorčenjem obojamo neupravičeno in surovo gonjo Italijanskih iredentistov

in njihovih pomagačev v Italiji in izven nje.

Najodločneje protestiramo proti zakulisni igri in poizkusom, da bi reševali tržaško vprašanje brez našega sodelovanja. Naši narodi, ki so ogromno žrtvovali in skupnih naporih Združenih narodov kakor tudi narodov Združenih držav Severne Amerike in Velike Britanije proti fašističnim osvajalcem, tega nikakor ne morejo dovoliti.

Zahtevamo, da se zavrnejo vsi poizkusi grabežljivosti italijanskih fašistov in da se naše vprašanje uredi tudi s sodelovanjem naše vlade.

Smrt fašizmu — svoboda narodu!

Občinski in vaški odbori OF, Zveza borcev NOV, Odbor AFZ, Rdečega križa, Kluba za konjski sport, SKUD Brata Pirkoviča, Sindikat prosvetnih delavcev, — uslužbenec tovarne Telekomunikacije, uslužbenci KZ, ostali nameščenci in zastopniki kmetov St. Jerneja in okolice.«

Semič protestira

19. aprila zjutraj je proti fašističnemu nasilju protestiralo tudi prebivalstvo Semiča v Beli krajini.

Na trgu je zbrano množico pozdravil in začel zborovanje tov. Tome. V daljšem govoru je nato tov. Rajko Kunaver prikazal politiko Vatikana in delovanje fašistične svjotki, ki dviga glavo in si hoče prisvojiti Trst, za katerega je padlo veliko naših najboljših borcev. Po referatu je tov. Anton Plut prebral resolucijo, v kateri sporočajo Semičani ministru za zunanje zadeve FLRJ v Beograd, da tudi Bela krajina pred vsem svetom protestira in obsoja mešetarjenje z našo zemljo.

PONOVNO SMO PRIPRAVLJENI ŽRTVOVATI ŽIVLJENJE ZA BRATE PRIMORCE!

Tako sporočajo v protestni resoluciji člani Zveze borcev v Brusnicah pod Gorjanci tovarišu Mihi Marinku, predsedniku vlade LRS, in pravijo med ostalim:

»Člani Zveze borcev in OF v Brusnicah ostro kritiziramo delo londonske konference, ki se vrši za zaprtimi vrati in odloča o usodi našega primorskega ljudstva brez zastopnika naše države.

Ob 10. letnici požiga naše vasi po italijanskih fašistih se dobro spominjamo zverinskih dejanj, ki nam jih je prizadejal fašizem. Zato ne bomo nikoli dopustili, da bi ti zločinci še kdajkoli gospodarili nad našimi brati Primorci! Odločno zahtevamo, da se vsi imperalisti, ki hlepajo po naši zemlji, za vselej odpovedo zasuženjuvanju jugoslovanskih narodov. Za našo Primorsko in Trst je padlo na tisoče borcev narodnoosvobodilne vojske!

Vsi preživeli borci NOV smo pripravljani ponovno žrtvovati svoja življenja za naše brate Primorce!

S Titom naprej za osvoboditev naše zemlje!»

CRNOMELJ: »S pomočjo belogardistov, četnikov, ustašev, svojih fašistov in drugih izdajalcev oživlja italijanska vlada svoje osvajalne cilje«

Preteklo nedeljo je prebivalstvo Crnomlja ponovno na velikem protestnem zborovanju izrazilo svoje globoko razočaranje nad londonskimi barantami s tujo zemljo. Z zborovanja, ki je bilo na crnomeljskem trgu, je bila poslana londonski konferenci protestna resolucija, v kateri pravijo prebivalci Crnomlja med drugim tudi tole:

Delovno ljudstvo Bele krajine je z ostalimi jugoslovanskimi narodi pripravljeno žrtvovati vse, kakor je to žrtvovalo tudi v času narodnoosvobodilne borbe, za pravilno rešitev tržaškega vprašanja. Tega naj se zavedajo vsi osvajalci tujih ozemelj, predvsem pa italijanski fašisti!

Delovno ljudstvo Crnomlja in okolice

Člani Zveze borcev in RK v Mirni peči in Karteljevem:

»ALI VAM VEČ POMENIJO ITALIJANSKI POLITIČNI SPEKULANTI?«

Tako vprašujejo mirnopeški in karteljevski borci NOB v resoluciji, ki so jo poslali londonski konferenci preko našega zunanega ministrstva.

»Italijanski fašisti so bili v zadnji vojni vaši in naši nasprotniki in si zato ne moremo misliti, da vam ti politični spekulant / pomenijo več kot naše pošteno ljudstvo, ki je bilo iskreno na strani zaveznikov od prvega do zadnjega dne vojne. Zato protestiramo, ker daje londonska konferenca potuho Italiji, ki kljub določbam mirovne pogodbe zapostavlja naše narodne manjšine v Italiji!«

Podpisane organizacije v Mirni peči in Karteljevem ostro obsojajo izzivanje fašističnih izzivačev in barantanje v Londonu, protestno resolucijo pa zaključujejo s pozivom: Zivljenje damo — Trsta ne damo!

»Dolenjski list« čestita k prazniku dela vsem svojim bralcem!

Zveza borcev v Metliki bo praznovala 10. obletnico množičnega odhoda v partizane

Na čast 10. obletnice množičnega odhoda v partizane pripravila Zveza borcev v Metliki slavnostno proslavo. Na nedavnem množičnem sestanku članov ZB je bil izvoljen odbor, ki bo pripravil spored tega spominskega praznovanja.

Za pokrovitelja proslave je predlagan tovariš Jože Borštnar, član CK KPS in GO Zveze borcev NOV Slovenije, eden prvih organizatorjev OF v Metliki. V pripravljalnem odboru je tudi več borcev in aktivistov iz leta 1942, ki pa trenutno ne žive v domačem kraju. Med temi so tovariši Manek Fuks, Slava Fir in Olga Jurajević in še nekateri, ki bodo pomagali z navesti ostalim članom odbora. Proslava se bo začela v soboto 10. maja pri tabornih ognjih z govori in spomini na borbo v Beli krajini. Sodelovala bo metliška mestna godba in pevski zbori. V nedeljo 11. maja bo ob devetih dopoldne slavnostna akademija, nato pa polaganje vencev padlim borcem v NOB. Popoldne bo ljudsko rajanje s plesom. Za dobro preskrbo bo poskrbljeno. Proslava bo na prostem, v primeru dežja pa v Domu ljudske prosvete.

Mestni odbor Zveze borcev v Metliki in pripravljalni odbor za proslavo va-

bita za ta dan v Belo krajino vse bivše borce NOV in aktiviste, stare znance in prijatelje in vse prebivalstvo Bele krajine, da pride v Metliko. Partizanska Bela krajina bo kmalu v najlepšem cvetju in vas bo z veseljem in ponosom sprejela! R. F.

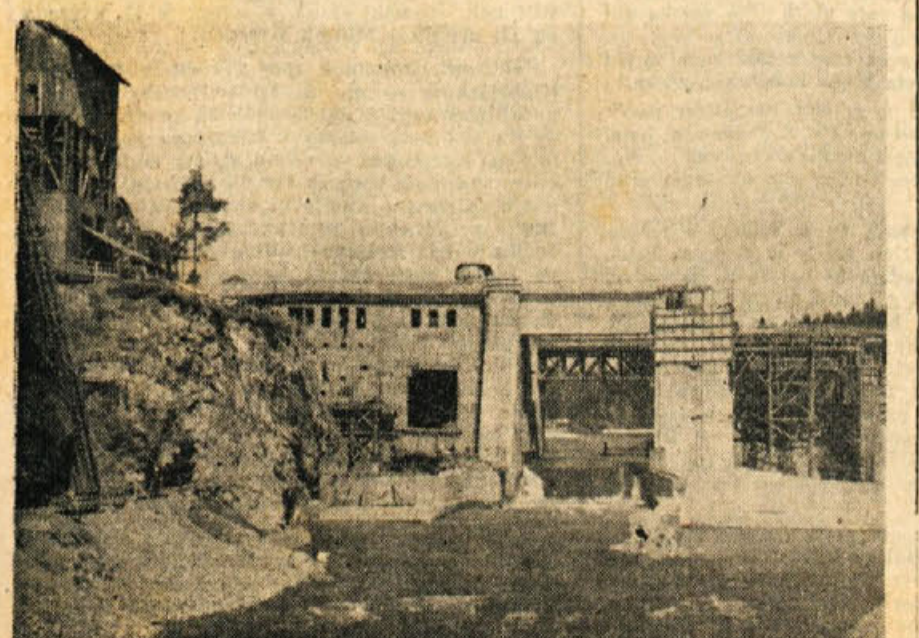
»Pionirjevo« prvomajsko tekmovanje

Na čast delavskega praznika 1. maja in v odgovor na vsa fašistična izzivanja v Italiji je delovni kolektiv novomeškega »Pionirja« te dni sprejel prvomajsko tekmovanje vseh gradilišč podjetja in stranskih obratov. V prvomajskem tekmovanju se kosajo »Pionirjevi« obrati v čim lepšem urejanju in okrasitvi delovnih in delavskih naselij, v prireditvah, namenjenih razvedrilu in zabavi ob prazniku dela, v zbiranju odpadnega gradiva in v denarnih zbirkah, ki jih bodo delavci in nameščenci podjetja poklonili potrebnim otrokom za počitniške kolonije in taborjenja.

POZDRAV NOVEGA MESTA PRAZNIKU OF

Prisrčna slovesnost je bila preteklo soboto, na predvečer praznika Fronte v dvoranah novomeškega Doma ljudske prosvete. Če popoldne so zavirale po mestu zastave. Po odigrani državni himni je govorila o prazniku Fronte in njenem pomenu za naš narod tov. Marija Kapov, članica MK KPS Novo mesto. Orkester SKUD »Dušan Jereb« je pod taktirko tov. Mitaka zaigral uverturo »Partizanke«, tov. Lorber pa je recitiral Kajuhovo pesem »Pred 1000 leti«. Pevski zbor učiteljskega sta nato zapel tri pesmi, kakor je nastopila s pesmi folklorne skupina z Grma, skupina delavcev tekstilne tovarne pa je podala skupinsko recitacijo »Udar na udar«. Dve folklorne skupini deklet z učiteljskega sta nato zelo dobro zaplesali kolo in druge plesne, gimnazijska recitacijska skupina pa je podala dve župančičevi pesmi. Z dobro nastudirano živo sliko, ki je prikazovala vstajenje Slovencev, so nastopili novomeški zelenjarji, z uverturo Jenkove »Potere« pa je bil nato kratak, a učinkovit in bogat spored zaključen. Podčrtano lahko, da si takih kvalitativnih prireditev lahko samo še želimo!

V nedeljo dopoldne so bile v mestu in na deželi slavnostne seje občinskih odborov OF, katerih so se udeležili predstavniki oblasti in družnih organizacij. V Novem mestu so imeli ob 11. občinski OF taborniki gimnazije ustanovili občni zbor nove mladinske vzgojne organizacije, katerega so se udeležili predstavniki OLO, organizacij, vzgojitelji novomeških šol ter mnogi starši. 62 članov mlade taborniške organizacije je izvolilo vodstvo svojih vrst, ki bodo odslej nastopale v javnosti pod imenom »Družina gorjanskih tabornikov«.

Hidrocentrala v Medvodah, ki bo začela delati prihodnje leto

Pisma Dolenjskemu listu

Prostori šole v Šmarjeških toplicah so kulturna sramota

Tovariš urednik! Pred kratkim je Komisija strokovnjakov Okrajnega ljudskega odbora Novo mesto preizkajala higijenske razmere v vaših OŠh. Žalovče in Šmarješke toplice, Odstotek tuberkuloznih ljudi je prav v tem krajevnem ljudskem odboru najvišji, kar je dalo povod za iskanje vzroka za to. Bilo je že več komisij, tudi že za časa stare Jugoslavije, stavljeni so bili predlogi za izboljšanje zdravstvenega stanja, toda pri teh predlogih je bil bašo napravljen načrt za ta vodovod in pri tem je tudi ostalo do danes. Treba je zabetonirati zajetje in položiti 700 metrov vodovodnih cevi, pa bi bil eden izmed osnovnih vzrokov slabih zdravstvenih prilik odstranjen. Vračunati so pripravljeni pomagati z delom, toda brez pomoči od drugega ne morejo zgraditi vodovoda. Dobra pitna voda je pozor za izboljšanje higijenskih prilik v teh vaseh.

Čut obzirnosti in gospodarska škoda narekujejo lepše ravnanje z živino!

Uredništvu Dolenjskega lista! Večkrat srečam na cesti prve sestradane goveje živine, ki jo ženeta dva ali trije gonjači. Namesto šibe ali bita imajo po navadi taki gonjači do tri metre dolge preklje, s katerimi prav neumiljeno udrihajo po živini. Drugič spet vidim tovorni avto, naložen z govejo živino, s prašiči in z ovcami, seveda vse pomešano med seboj. Kakšni so prašiči in ovce med vožnjo iz Novega mesta v Ljubljano, si lahko samo mislim! Redno vsak ponedeljek pa vidim, kako vozijo kmetije pitane prašiče v mesto. Prašiča zabijejo v premajhen koš, tako da je odrgnjen do krvi na več krajih.

Kje sta ponos in čast naših fantov?

Uredništvu Dolenjskega lista! Te dni smo opazovali v Novem mestu fante s podeželja, ki so prihajali k vojaškemu prednaborom. Mnogi so prišli v mesto dobre volje, po stari navadi so zapeli in si zatakneli za kloubke šopke rož in zelenja. Dostojno so se vedli na ulicah in javnih lokalih ter pokazali, da so vladni in kulturni fantje. Videli pa smo tudi žalostne primere popolnoma pijanih skupin in posameznih fantov, ki so se brez moči opotekali po ulicah in trgih, rjaveli neumne pesmi, strahovito preklinjali, suvali po cestah dekleta, se zmerjali med seboj ter ovirali javni promet. Zal je bilo takih primerov precej.

Ob vsem tem se sprašujemo: kje sta ponos in čast naših fantov? Ali jim mora res samo alkohol dati korajžjo, da si upajo stopiti v mesto ter tuliti na glas prav po zveriscu? Mar res samo s popolno pijanostjo in nesramnim vedenjem potrjujejo take izjeme, da so že »dorasli« in da se jim spodobi cigareta v usta in pijanost v glavo? Kaj pravijo vaše organizacije OF, Zveze borcev, kaj posamezni krajevni ljudski odbori in društva, od katerih so taki pijanci-mladeniči doma? Ali ne bi bilo lahko povsod tako kakor v KLO Kamence, od koder je prišel k naborom s fanti tajnik KLO in so se vsi vladno obnašali, da jih je bilo veselje pogledati? Alkoholizem je naša narodna bolezen in — sramota! Začnimo boj proti temu zlu, da se spet ne razpise in nam ne pogubi mladin! Novo mesto, 21. aprila 1952. K. M.

Čemu zapostavljanje Dolenjske?

Vest o znanih voznih cenah, ki je bila objavljena zadnje nedelje v »Slovenskem Poročevalcu«, je bila tudi med prebivalstvo naših krajev toplo sprejeta. Ugodnosti, ki jih bo deležni delovni človek z znanimi cenami na železnici, pa žal niso sorazmerno razdeljene na vse kraje. Nedeljske povratne vozovnice, po katerih bodo imeli izletniki in ostali potniki 50% popusta v času od sobote opoldne do ponedeljka opoldne, se bodo izdale samo na 15 železniških postajah v Sloveniji — med temi 15 kraji pa ni niti ene dolenjske postaje!

Dovolj smo že pisali in govorili o zapostavljanju Dolenjske v stari Jugoslaviji, kateri sta banovina in beogradska čaršija skopo rezali tanke rezine trdega kruha. Po osvoboditvi se je stvar razumljivo popravila in se popravlja — o tem govore različna javna dela v naših okrajih in pravkar odobreni krediti za okraje

PLENUM OKRAJNEGA KOMITEJA KPS V KOČEVJU JE ZASEDAL

V torek 22. aprila je bil v Kočevju plenum Okrajnega komiteja KPS, na katerem so bili tudi organizacijski sekretar Centralnega komiteja KPS tov. Vida Tomšičeva, kandidat CK KPS tov. Matija Maležič in pomočnik predsednika Sveta za kmetijstvo in gozdarstvo pri vladi LRS tov. Franc Simonič. Na plenumu so obravnavali sklepe, sprejete na zadnjem plenumu Okrajnega komiteja KPS Kočevje. Razpravljali so tudi o vprašanju razvoja kmetijstva v okviru splošnih kmetijskih združenj ter državnih posestev in o pomoči delavskim svetom pri upravljanju podjetij. Kritično so obravnavali delo

Partije na rudniku Kočevje, kjer je partijska organizacija doslej premalo pomagala pri moralni vzgoji članstva in ostalega delavstva. Sklenili so, da je treba v rudniku takoj ustanoviti komisijo, ki bo pregledala delo Partije in pomagala partijski organizaciji rudnika pri odstranitvi vseh negativnih pojavov, ki slabijo delo in ugled Partije. Ta komisija bo morala skrbeti tudi za to, da pride v partijske vrste čim več novih članov iz vrst delavstva.

Plenum je razpravljala tudi o delu posameznih občinskih komitejev in o tekočih nalogah Partije v okraju.

Z zadnjega zasedanja novomeškega Zadrugnega sklada Navzlic nekaterim pomanjkljivostim — krepak porast zadrugništva

Setem kmečkih delovnih združenj v novomeškem okraju pomeni sedem temeljev naprednega kmetijstva. Koliko je bilo upravičene in neupravičene kritike na račun posameznih združenj, številke pa vseeno kažejo njihovo nenehno rast in krepitev. Napačno bi bilo trditi, da so zadruge premagale že vse slabosti, posebno nekatere in da v njihovem poslovanju na splošno vzeto ni več napak. Tri leta obstoja, tri leta borbe z različnimi sovražnimi pojavi in zaostlostjo ter iz leta v leto lepši uspehi vendar dovolj prepričljivo govorijo o prednosti zadrugnega obdelovalnega zemlje.

travnikov 146 hektarov, vinogradov 32 hektarov, sadovnjakov 13 hektarov, pašnikov 120 hektarov in gozdov 108 hektarov. Na vsakega, za delo sposobnega zadrugnika, odpade nekaj več kot en hektar orne zemlje. V letu 1949 so zadrugniki opravili 16.663 delovnih dni, povprečen zasluhek je znašal 71 din na delovni dan. Temeljna sredstva v tem letu so znašala skupno 8.514.000 din, čisti dohodek vseh združenj pa 1.288.000 din. Leta 1950 so temeljna sredstva že predstavljala vrednost nekaj manj kot deset milijonov dinarjev. Zadrugniki so v tem letu opravili 27.247 dni s povprečnim dnevnim zasluhom 97 dinarjev. Ustvarjeni čisti dohodek v tem letu je — navzlic suši — 3.713.371 din.

Leta 1951 se je številno zadrugnikov povečalo za 10%. Skupna vrednost temeljnih sredstev se je povečala na 13.445.232 dinarjev. Čisti dohodek znaša 5.780.000 dinarjev. Od čistega dobička so dali v razne sklade 1.330.000 din. Zadrugniki so opravili 24.171 delovnih dni s povprečnim zasluhom 175 din za delovni dan. Iz tega pregleda je razvidno, da se je dohodek zadrugnikov povečal od leta 1949 do 1951 za 125%.

Lansko leto so zadruge tudi prvič neposredno nudile svoje pridelke na trg. Trgovina zadrugnega sklada je prodala blaga v vrednosti štiri in pol milijona dinarjev, poleg tega pa so zadruge prodale neposredno potrošnikom še za pol milijona din pridelkov. Zadruge so dale na domači trg okrog deset vagonov krompirja, 150 pitanih prašičev, 60 glav goveje živine, 200 hektolitrov vina, 20 hektolitrov žganja in precejšnjo količino zelenjave in sadja. S tem so zadruge pripomogle le boljše preskrbi mesta in znižanju cen.

Stalci živine se je lani dvignil za 35%, vendar še ni zadovoljiv, kajti vse zadruge imajo pogoje za dvig živinov. Se prodajo živine in lesa v inozemstvu si je sklad ustvaril devize za nakup kmetijskih strojev, kar bo ugodno vplivalo na boljšo obdelavo zemlje; strojni park je dozdaj še vedno šibak. Z arondacijo zemlje bo uporaba strojev uspešnejša kot dosedaj.

Letos je v vseh združenjih usmerjevalec gospodarjenja gospodarski račun. Ta je točno pokazal, kaj se izplača in kaj se ne izplača pridelovalci. Gospodarski račun, po katerem poslujejo že vse zadruge, pa je tudi pometel v zadrugah z vsemi, ki so mislili v njih spekulirati na račun drugih.

Umesten in prepotreben odlok

Zužemberčani toplo pozdravljajo odlok OLO Novo mesto o obvezni odstranitvi ruševin in poškodovanih zgradb, neosposobnih za obnovo. Na trgu propada hiša Vehovca, v ozadju na gospodarsko poslopje in hlev, ki bi z malo dobre volje lahko bil že porušil. Bivša Deranijeva hiša, ki je last našega inženirja, naj bi se odstranitvi ruševin, ki so za mimoidoče tudi življenjsko nevarne! Tudi delno porušena cerkev bi se lahko porabila za drugo nameno ali pa jo naj podrejo, saj se za njeno usloje nihče ne briga, najmanj pa žužemberški dekani. Tudi bivša Deranijeva hiša na trgu propada. Treba jo je popraviti in ohraniti, ker je zgodovinska stavba. V njej so bile leta 1942 prve volitve Narodno-osvobodilnega odbora, skozi vsa domovinska vojna pa tudi veliki mitingi in nastopi frontnega gledališča. Mnogo je še hiš, ki jih je treba popraviti ali pa odstraniti. Bivši usnarjani, ki je v času NOB izdatno preskrbovala partizanski vojsko z ujemcem, je treba popraviti ali pa preurediti za kak večji obrat, kjer bi prebivalci našli več zaposlitve, saj je Žužemberk in Dolenjska v precejšnji meri zapostavljena. Precej so razpravljali volivci tudi o ruševinah bivšega domobranskega bunkerja, ki je bil v farni cerkvi in županišću. Vse, kar posteno misli, zahteva, da to popravijo in orožje v uporabo skupnosti. Ne dovolimo pa žužemberškemu deknanu in izveščevalcu njegove volje kaplanu Segl, ki je pričel s postavljanjem kozlega, da bi spet začela graditi poslopja in svojo korist. Ze pred vojno je dekan na kožo občanov zgradil moderni farovž s 16 sobami, opremljenimi z vsem komfortom in to za dva človeka in kuharjeto, da ne pozabimo seveda še lukarne škofove sobe. Ni čudno, da že danes praklinjajo očete in matere, ki jih je žužemberški dekan spravil na berško balico ali pa jih

pogal iz rodne hiše po svetu s trebuhom za kruhom, kajti davčni vijak v stari Jugoslaviji ni poznal milosti...

Zužemberčani trdno upajo, da bo komisija, ki ji bo poverjena ta naloga, brez popuščanja izvedla odlok in tako pospešila dokončno odstranitev vseh ruševin. — 6

OKRAJNA OPEKARNA PREČNA PRI NOVEM MESTU ima v zalogi večjo količino ZIDAKOV Prodaja po dnevnih cenah.

Oglas v »Dolenjskem listu« — zanesljiv uspeh!

DOLENJSKI DUHOVNICI, ČLANI CIRIL-METODIJSKEGA DRUŠTVA, PROTESTIRAJO PROTI IZZIVANJEM ITALIJANSKIH FASISTOV

V torek, 22. aprila je bila v Novem mestu izredna konferenca katoliških duhovnikov, članov Ciril-Methodijskega društva iz okraja. Novo mesto, Grosuplje, Trebnje in Črnomelj. Predsedoval ji je župnik Ronko z Reba, predsednik Pokrajinskega odbora CMD za Dolenjsko, navzoča pa sta bila tudi predsednik Verske komisije pri PVLRS tov. Jože Lampret in tajnik GO CMD iz Ljubljane Janko Zagar.

naše vlade in našega ljudstva. Z živahno pozornostjo spremljamo vsak korak in vsako željo naših narodov in smo vedno in povsod za pravico, poštenje in mir med narodi! Čudimo se, da so razni naši kolegi v inozemstvu tako kratkovidni, da ne vidijo, da gre za našo narodnostno in življenjsko interese in da tu ne sme izrati vlogo nobena svetovna nazorska orientacija, da smo v teh bistveno važnih problemih naše vitalnosti vsi eni, enih misli in enega botenja, samo Slovenci! Nikoli več pod Italijo! To je geslo naših primorskih bratov. Tudi mi moramo storiti vse, kar nam je mogoče, da se to svetlo geslo uresniči, da ne bo več okupator tlačil naše zemlje, moril ljudi, požigal domov in skrnil naše svetinje, ki so nam jih naši dedje in pradedje izročili v varstvo!

Predsednik pokrajinskega odbora CMD je po otvoritvi pozdravil navzoče ter omenil, da so se sestali katoliški duhovniki, člani CMD na Dolenjskem, predvsem zato, da zavzamejo skupno stališče do nesramnega izzivanja italijanskih irredentistov in fasistov, ki tokrat pod okriljem svoje vlade uradno zahtevajo spet to, kar nikoli ni bilo njihovo in njihovo bitti ne sme in ne more. Poudaril je med drugim, da člani CMD odločno podpirajo velike napore naše vlade in tovariša Tita, ki se neustrašeno bori za pravico in koristi primorskega ljudstva. Večkrat preklinjal je živahni aplavzom, je nato predsednik Ronko predal besedo črnomeljskemu župniku Lojzetu Zabkarju, ki je v daljšem referatu opisal zadnje dogodke okoli Trsta ter zavzel stališče katoliškega duhovnika — Slovencov do tega vprašanja.

Besedam župnika Zabkarja so zbrani duhovniki živahno pritrdili v in celoti odobrili njegov obsežen referat, ki ga je zaključil z ostrim protestom nad italijansko perfidno kampanjo ter londonsko potažo, ki se daje italijanskim zločincem, krivcem za smrt milijonov padlih, ranjenih in interniranih. Poudaril je ponovno, da bodo tudi duhovniki, člani CMD, vztrajali v borbi za našo narodnostno in državljanske pravice do končne zmage delovnega ljudstva.

Konferenca sta pozdravila v imenu OLO predsednik sveta za kulturo in prosveto Ivan Grasič in v imenu okr. odbora OF urednik »Dolenjskega lista« Tone Gosnik. V imenu glavnega odbora CMD je poročal zbranim duhovnikom o organizacijskih vprašanjih tajnik Janko Zagar, o socialnem zavarovanju in pokojninah, kakor tudi o ostalih notranjih vprašanjih društva, pa je govoril v razpravljanju tudi predsednik Verske komisije pri PVLRS Jože Lampret. Izredna konferenca je nato soglasno sprejela ter podpisala resolucijo, v kateri dolenjski duhovniki, člani CMD, iskreno pozivljajo odločno borbo vlade in ljudstva FLRJ za pravice naših narodov v zvezi s tržaskim prapranjem. V resoluciji pozivljajo italijanski kler, da naj se zaveda svojega poslanstva in preneha s hujskanjem proti nam, pozivajo pa tudi zahodne države, naj zatreto vse poizkuse italijanskih šovinistov in fasizma zoper svobodo naših narodov. Na zaključku resolucije pozivljajo vse odločilne faktore in tudi Vatikanski državni svet, naj se bori za smago pravice, hkrati pa jih opozarjajo, da se vsaka krivica prej ali slej mašejuje.

»Mi na Dolenjskem in v Beli krajini smo bili še posebej deležni »blagodatí« italijanskih fasistov in njihovih podpornikov za časa okupacije; naša zemlja je bila orosena s krvjo desetihstolet življenj in nima več prostora za njihove želje in imperialistične apetite. Za vsako ceno smo tudi mi, kot poteni državljani, pripravljeni braniti to, kar nam je v novi domovini sveto: svoboda. Obsojamo kot duhovniki vsako zahrbtno spletkarjenje; nič brez nas, kadar gre za naše življenjske interese! Vse našo javnost moramo povedati, da nam ni vsemu, kaj se govori v Londonu in Rimu: da smo tudi mi globoko zainteresirani na tržaskem vprašanju, da z vsem srcem odobravamo stališče

Ko so se belogardisti utaborili pri Sv. Ani, so opustili nepotrebnost krinko Štajerskega bataljona, se začeli imenovati »legija smrti« in izdajati za Mihalovičev vojsko. Ljudem so dopovedovali, da hočejo braniti slovenski narod pred Italijani in partizani. To so delali na svojevrstni način: z nasiljem in zločini nad mnogimi svobodoljubnimi Slovenci. Okrog svojega novega taborišča so belogardisti imeli nekaj opore le v vasi Krki, kjer je bil po sporočilu kaplana Babnika »naš zaupnik Može France, stanuje na št. 10 na koncu vasi v smeri Sent Peter, oziroma starejši, ker sta oba brata, a oba absolutno naša in zanesljiva. Pozna točno vse kraje, ljudi in partizansko delovanje...« Brez opore pa so bili v Smolenji vasi: »Naš zaupnik Prešeren Ivan št. 38... Vsa va je okužena od partizanskega misljenja...«
Zato so belogardisti ob svojem prihodu k Sv. Ani »napravili revizijo« v Smolenji vasi, a na Krki smo vse plačali. Dne 1. avgusta so pri Sv. Ani mučili in umorili zidarja Mihelčiča iz Smolenje vasi. Belogardistično ravnanje z ljudmi nam plastično kaže tudi naslednje zaupno Babnikovo pismo Milanu Kranjcu:
»Zaupa mi Milan! Danes 13. avg. se je ogasila v župnišču mati Nagelj iz Smolenje vasi. Pritožila se je nad postopanjem naših vojakov...«

Franček Saje: Belogardistični štajerski bataljon

»Zanj (za Božiča — op. S. F.) garantiram jaz in moj šef (župnik Smolič — op. S. F.). Ali boste še mobilizirali? Nekaj je še pri nas in pa Podgrad. Pridite čimprej. Vsi vas komaj čakamo, tudi Italijani. — Pozdrav vsem Dinko.«
Kljub tesnemu in vsestranskemu sodelovanju z okupatorji so belogardisti še vedno skrbno prikrivali svoje zveze z Italijani. Za navidežno belogardistično ilegalno je skrbelo tudi italijansko vojaško poveljstvo, kot je razvidno iz naslednje listine:
»Kot je bilo že označeno v dopisu 705 s 5 t.m. in kot je bilo rečeno na raportu oficirjev... je okrog 140 državljanov pristovoljcev odšlo v MVAC... Zdaleje je bil označen drug seznam 31 novincev, ki ga pošiljam 5. in 7. čel, ker sta oddvojeni, opozarjam pa, da je ta seznam tajen in ga mora osebno čuvati komandant. Zaradi previdnosti sem izpustil glavo seznama in mora biti pridužen seznamu, ki sem ga prej poslal. V primeru, če bi po nesreči prišel v roke upornikom, ne bodo vedeli za naš namen in delavnost tega seznama in oseb. Razume se, da morate to pismo čuvati ločeno od seznama.
Ta seznam služi za kontrolo morebiti ujetih oboroženih oseb, ki jih morate držati in ne streljati, ampak takoj označiti poveljstvom... In končno je potrebno, da teh novincev ne streljamo, ker se z nami bore proti komunističnim razbojnikom...«

Belogardistični štajerski bataljon

V petek 7. VIII. so se ogasili naši pri Nagel-novih... Dejali so: imate dosti kokaši, eno nam spetite, pa ne bomo preiskovali... V nedeljo zvečer sta prišla zopet dva: eden od njih je govoril srbsko... Drugi je bil Pintar Valjko iz Novega mesta. Dejala sta: Oče in mati naj gresta spat, dekleta pa z njima, da se bodo zabavali... Rekli sta, da se dasta raje ubiti. Oba vojaka sta bila nekoliko vinjena.
V eredo 12. VIII. zvečer so vojski zopet prišli in odpeljali očeta Jožeta Nagelj in hčerko Joželo... Nagelj Jože je bil v resnici simpatizer partizanov... Mi ga imamo na listi... Prosim te, poizvedi bolj podrobno še pri župniku Prešernu... Nerodno je to, ker potem hodijo sem na župni urad s pritožbami...
Kaplan Nande Babnik se je strinjal s teroriziranjem Naglove družine, saj jo je imel »na listu«. Nerodno je bilo zanj edino to, ker so ljudje vedeli, da so mnogi posvečeni gospodje po župniščih očete bele garde in »potem hodijo sem na župni urad s pritožbami...« O bolehnem novomaškemu Nandetu Babniku, ki je v smihelskem samostanu ubogih žolskih sester de Notre Dame igral vlogo ubogega begunca pred Nemci, pa niso stili, da je osrednja osebnost belogardističnega izdajstva na Dolenjskem. Niso vedeli, da Babnik v svojih rokah drži vse bele niti in stremi po neomejenem klero-fašističnem samoderstvu.
Babnik je »od meseca maja z vsemi silami... v škodo zdravju« delal za belogardistično stvar. Sodeloval je z Jankom Debeljakom, zastopnikom Mihalovičevega majorja Karla Novaka, s katerim je bil neposredno povezan tudi Babnik kot zastopnik klero-fašistične struje. Babnik pa se je pogloma hotel znebiti Debeljaka, za kar je pri-

dobil tudi poročnika Milana Kranjca. Po krajšem intrigriranju je Babnik majorja Novaka vprašal, ali je Debeljakov dekret za poveljnika belogardističnega oddelka avtentičen. Novak mu je odgovoril kar v pismu za Debeljaka, ki je tako spoznal svojega zahrbtnega tekmeča. Zato se je Babnik sprl z Debeljakom in sklenil opustiti beli »vojaški stan«, o čemer je 13. avgusta ob 13. uri pisal Milanu Kranjcu:
»Milan! Dopoldne sem govoril z Jankotom (Debeljakom — op. S. F.) v Novem mestu v posojilnici vprico dr. Benedičina in dr. Kalana. — Na vsa moja pisma v Ljubljano je Poljanec (major Karel Novak — op. S. F.) odgovoril na enem skupnem listu za vse po Jankotu. — O de-narju za zimsko akcijo ni nič. — Pač pa me je Janko prijel, zakaj sem vprašal (po Tvojem naročilu v Lj.) Poljanca, ali je dekret, s katerim se Janko postavlja za komandanta oddelka... avtentičen... Poljanec bi pa tudi lahko držal diskretnost. — To pa ni nič, kadar mi pišejo iz Lj.: Janko je bil zopet tu s takimi novicami in čenčami, ki jih nihče ne verjame. Saj veš, kakšen je on. Navsezami smo le na tvoja poročila. — Če so pripravljani to napisati, naj bi pa nadalj tuil molčati, če jih jaz kaj vprašam. No, zdaj bodo pa čakali na pošto od mene. Toliko v pojasnito. Danes bom izvekel iz stelaže moja stara škripta, samo zaklenil, pa adijo vojaški stan...«

Kranjce je Babniku odgovoril, da o abdikaciji »zaenkrat«, vsaj kar se mene tiče, ne more biti govora. Bom pisal komandantu, ker si nujno potreben.«
Babnik še ni hotel odnehati. Debeljaku je 14. avgusta zjutraj samozavestno pisal.

18 Isto. 24. pošpoko »Comos, poveljstvo II. bat. N 735 di prot. S. 3. avgusta 1942, predmet: nabiranje vojakov MVAC.

91 Originalna kopija nedatiranega pisma v Babnikovem arhivu. 92 Dokumenti III, Jakošov dnevnik, str. 30. 93 Sodni spis zoper Rataja, okrož. sod. v Novem mestu, Ko 10/4633.

91 Originalna kopija v Babnikovem arhivu. 92 Dokumenti III, Jakošov dnevnik, str. 30. 93 Sodni spis zoper Rataja, okrož. sod. v Novem mestu, Ko 10/4633.

91 Originalna kopija v Babnikovem arhivu. 92 Nedatiran original v Babnikovem arhivu.

91 Originalna kopija v Babnikovem arhivu. 92 Nedatiran original v Babnikovem arhivu.

MARIJAN VIVODA:

Nekaj spominov na

(Nadaljevanje)

ustanovitve in razvoj OF v Novem mestu v letu 1941

Ko obujamo spomine na one najtežje dni naše slovenske domovine...

Kot v drugih krajih Jugoslavije in Slovenije, tako je bila tudi v Novem mestu neposredno pred vojno partijska organizacija številčno relativno majhna...

Neposredno pred začetkom vojne se je v Novem mestu in na Kočevskem svobodno gibalo večje število nacističnih vohunov...

Nosilec spomenice 1941 tov. Janez Vitkovič, eden prvih pobudnikov za urejevanje Belokranjskega partizanskega zbornika...

V VSAKO HISO DOLENJSKI LIST!

Začetek partizanstva v letu 1941 na Frati pri Ajdovcu

Maks je odgovoril: bom počakal, če me pa ubijejo, naj ostane vam moj spomin. Tako je šel pogovor naprej...

nega materiala po novomeških ulicah in vrtovih.

Ko so 27. marca 1941 ljudske množice pod vodstvom KPJ v burnih demonstracijah v Beogradu vrgle kapitulantsko vlado...

Slava pripoveduje

(Odlomek iz zbirke za Belokranjski partizanski zbornik)

Bilo je kakšen mesec pred zlomom stare Jugoslavije, ko sem prvič prišla na sestanek...

Začela sem delati med mladino. V kratkem času sem pritegnila vso mladino v mestu, predvsem iz vrst Sokola...

MOJE SREČANJE Z BELOGARDIŠČNO PATROLO

Takrat sem delala na terenu kot članica okrajnega komiteja SKOJ-a. Bil je topel avgustovski večer 1943...

Med veselim razpoloženjem nas je nenadoma presenetil gromki: »Stoj! Na poziv: »Kdo tam?« sem odgovorila: »Partizani!«

Bila sem trdno prepričana, da smo trčili na našo partizansko patrolo. Komaj pa sem dobro izgovorila, že je od vseh strani zagrmelo...

V dneh kapitulacije stare Jugoslavije, ko so se vračali skozi Novo mesto vojaki bivše jugoslovenske vojske...

Kolpa... Ostala sem sama s tovarišico Mimico. Naglo sva se umaknili v vodo, belogardisti pa so vse križem streljali...

Nikoli ne bomo pozabili zločina nad Tončkom, ranjenim partizanom-borcem, kakor tudi nad neštetiimi drugimi partizanskimi borci...

Pod vodstvom metliške proštije so belogardisti samo v okolici Metlike od svoje ustanovitve pa do kapitulacije Italije zverinsko pomorili še pet drugih žrtev...

Slavka Mavrič

Prvi maj v Španiji leta 1937

MIHA POČRVINA

Naša mednarodna brigada se je tiste dni pred prvim majem 1937 borila v južni Španiji v pokrajini Cordoba...

Miha Počrvina, sekretar Mesnega komiteja KPS v Novem mestu

tala stezal krvave kremplje po španski neodvisnosti.

Nekaj dni pred prvim majem smo v jurišu v jutranjih urah zavzeli del večje vasi Valceguillo v imenovanem pokrajini...

Pozdrav rojakov iz Kalifornije

Od g. Antona Jordana iz Fontane v Kaliforniji smo pred dnevi dobili sledeče pismo:

»Cenjeno uredništvo!

Podpisani naročnik Dolenjskega lista pošiljam naročnino za novega naročnika na Vaš list, za gospo Josefino Brezovec...

Nama je lani izposloval naročnino pri vas Stanko Kušljan iz St. Jerneja.

danta po trebuhu splazili prav do sovravnih okopov in z bombami napadli sovravnika...

Brigada je imela proslavo prvega maja za nekim hribom, dobrih 500 m od bojne črte...

Popoldne je bila brigada povabljena na proslavo v vas, ki smo jo pred dnevi osvobodili...

Proslava je bila v neki večji stavbi. Vrstili so se kulturni nastopi, govori in recitacije...

Primerjava in ugotovitve španskega dekleta držijo še danes. Nasledniki španskih verskih inkvizitorjev...

leta 1903 — torej skoraj pred pol stoletjem!

Vsem se nam dopade brati novice iz Dolenjske. Dolenjski list posojam tudi rojakom v Fontani in vsem je všeč.

Sporočam Vam tudi, da smo 4. aprila imeli goste iz Jugoslavije v Fontani. Vsi, ki smo bili navzoči, smo jih bili zelo veseli...

Lepe pozdrave Vam pošiljam iz Fontane v Californiji!

Anton Jordan s soprogo Anno, 486 W. Arrow Blvd. Fontana, California, USA.

Ob 1. maju pozdravlja vse de lovne kolektive Dolenjske!

TOVARNA IGRAČ NOVO MESTO

Pobijamo klevete sovražnikov socialistične graditve v naši državi...

SPOMINI PO ZAPISKIH V DNEVNIKU

JOŽE ZUPANČIČ

da se skoraj domačin v njej zgubijo. Vodnik France Pavec se je nasmehal: »Saj smo že onkraj meje na Štajerskim zvedeli za Frato.«

»No, Stajerci, kar z menoj, gremo v kuhinjo, da se odpočijete in bomo dobili kaj za pojedati...«

»Že šest dni smo na poti.«

»No, danes se boste spočili, brez skrbi!«

»Brez skrbi, tovariš Zupančič?« je vprašala tovarišica Minka?

Povedal sem ji, da imamo organizirano obveščevalno službo in tudi drugi fantje so zunan, nas je pet...

»Odlili so spat na kozolec prav blizu grmovja. Pomiril sem jih, naj bodo brez skrbi, ker sem jaz pripravljen vsako minuto; ako bo kaj, jih bom že obvestil, saj imamo dobro obveščevalno službo.«

Drugo jutro so še pred svitom prišli naši fantje domov. Povedal sem jim, da

smo spet dobili družbo. Jože Slak je takoj vprašal kakšni so, če bodo pravi. Rekel je, da znam dobro pretehtati človeka...

»Praviš, da so dobro oboroženi? Potem moramo takoj pričeti s pripravami za kakšno akcijo na progo ali kamorkoli.«

Začela sva debatirati, kje bi bilo najbolj pripravno in če imam kaj strelne municije. To sem imel za popravilo cest po revirju...

»Veseli me, kmalu se nas bo nekaj nabralo! Naša dolžnost je, da se zberemo in udarimo po tej nasilni drhali. No, tovariši zdaj pa moramo pogledati, da si napravimo taborišče malo proč od hiše...«

Takoj sem jim našel prostor, kjer so še isti dan postavili šotor in se preselili kakih 300 do 400 korakov od hiše, tako da so hrano in vodo dobivali na Frati...

Drugi so se pripravljali na prvo akcijo. Okrog sredi avgusta meseca smo pripravili eksplozivno za rušenje proge...

»Poslušaj Zupančič, vlak se je ustavil, gotovo se je prevrnil.« Opozoril sem jo, da morava hitro skuhati, ker bodo fantje kmalu prišli lačni in izmučeni...

»Postavil sem jim, da morava hitro skuhati, ker bodo fantje kmalu prišli lačni in izmučeni. Čez kakšno uro sva jih že pričakala. Prav počasi se je priplazil eden od ene strani, drugi od druge do taborišča...«

Tako ni nič, prepozno sem vžgal vrvice, tako da je lokomotiva že odšla in nekaj vagonov, samo zadnjega je vrugo v zrak in pokvarilo meter in pol proge; vlak je obstal za približno nekaj ur...

(Konec sledi)

Predkongresno tekmovanje žena Slovenije

Izvršni odbor Antifašistične fronte žena Slovenije je sprejel sklep o tekmovanju na 4. št. IV. kongresa AFZ Slovenije, ki bo dne 4. in 5. oktobra t. l. Predkongresno tekmovanje bo trajalo od 1. maja do kongresa. Izvršni odbor vabi vse žene, delavke, zadržnice intelektualke, kmetice kakor tudi vse ostale delovne žene, vse organizacije AFZ, sekcije zadržnic kakor tudi druga ženska društva in delovne kolektive, da se tekmovanja udeležijo.

Predkongresna dejavnost naj se kaže v poglabljanju naših doseženih nalog, v preoblikovanju politične zavesti in ženskih množic, v prepajanju vse naše dejavnosti s socialistično mislijo, v poglabljanju ljubezni do domovine in v krepitvi obrambnih sil naših narodov. Hkrati pa je treba posvetiti vso skrb hujši bojni sovražnici socializmu, zoper vse tiste, ki jim je sreča ljudstva in sreča naših otrok tuja.

Delovne žene, matere in dekleta naj v tem času skrb za predšolske otroke kakor tudi za vse domačjo mladino še bolj poglobijo. Mnogo lahko prispevajo k utrjevanju in razvijanju pionirskih organizacij in krožkov, pionirskih in mladinskih pevskih zborov, igralnih skupin, k obnovi starejše, ki jih problemi mladinske vzgoje zanimajo; s tem bodo veliko pripomogle k vključevanju domače vzgoje k šolski vzgoji. Boriti se proti dvolenju vzgoji svojih otrok, vzgajati otroke v dobre državljane naše socialistične domovine — to je dolžnost vseh zavernih žena.

Kjer so dani pogoji, naj se organizirajo posebna ženska društva (na primer društvo za pospeševanje domače obrti), prav tako pa je tudi potrebno, da se žene vključujejo v razna kulturno-prosvetna društva in politične organizacije, da na vseh organizirajo tekme žanjic, grabljic in pod.

Vse pazljivo je posvetiti socialno-zdravstvenemu področju. Žene lahko veliko pomagajo organom ljudske oblasti pri organiziranju domskih svetov pri ustanovah vseh vrst, kateri naj sodelujejo z upravami doma pri reševanju gospodarskih, vzgojnih in socialnih vprašanj.

Zivljenje otrok v ustanovah je treba približati življenju naše mladine v družini, in to z notranjo ureditvijo domov, z vključevanjem teh otrok v družine ob prostih dnevih in ob času počitnic, z organizacijo raznih krožkov v domovih in s kulturnim življenjem izven doma.

Pomagati je treba pri postavljanju obiskovalcev v vsaki občini. Skupno s Svetom za socialno skrbstvo in zdravstvo in s skrbniškimi organi je treba pripraviti tečaje za obiskovalke; ureditvijo je treba, ali so vsi potrebni otroci v evidenci skrbniškega organa in kako so oskrbovani.

Agitirati je treba za obisk v posvetovalnicah za noseče žene in v posvetovalnicah za otroke; pomagati pri izbiranju žena za poročnevalke za zdravstveno zaščito matere in otroka; pomagati pri organizaciji tečajev za pomočnike za zdravstveno zaščito matere in otroka.

Prav tako naj se žene vključujejo v razne sanitarne tečaje Rdečega križa sodelujočih naj v protituberkuloznih sekcijah, pri zdravstveno-prosvetnih vzgojnih otrok, bore naj se proti alkoholizmu, bodo naj pobudnice raznih tečajev, kot na primer tečajev za male bolničarje, male higieničarje itd.

Predkongresna dejavnost naj se izkaže predvsem v politični mobilizaciji žena v ljudskih odborih, OF, sindikatih, delavskih svetih itd. Te naloge pa bodo žene lahko reševale ali pomagale reševati le, če se bodo vključevale v naše družbeno življenje, kar pa jim bo lažje, če se bodo hkrati trudile za svojo razbremenitev in za olajšanje dela v gospodinjstvu.

Zato je veliko odvisno od žene, od tega, kako bodo pomagale organom ljudske oblasti ustanovljati in izpopolnjevati skupnostna podjetja (pralnice, kopalnice, kopališča, bolniško organizacijo, izvajanje razstavljanja prehrabnih artiklov na dom itd.) in še nadalje odpirati predšolske ustanove, kot so jasli, vrtnice s hrano, zlasti pa brez hrane, zaprtja otroka igrišča, kopalnišča in slonico.

Važno je vključevanje žena v organe ljudske oblasti, društvenih in gospodarskih organizacij, v delavske svete, v odbore za drug in množičnih organizacij; važno je njihovo sodelovanje na zborih volivčev, zadržnikov itd.; to jim bo omogočilo, da bodo tudi teh organih lahko reševale vse nastajajoče naloge in probleme.

Delavke naj se vključujejo v tekmovanje, ki ga je organiziral Glavni odbor sindikatov Slovenije, poleg tega pa naj organizirajo še razgovore z ženami v podjetjih in sicer o problemih, ki so v posameznem podjetju pereči, zlasti pa naj delajo za izboljšanje higienskih in zdravstvenih naprav v podjetjih, uredijo naj higienske kotičke, organizirajo predavanja gospodarskega, političnega, zdravstvenega kakor tudi vzgojnega značaja. Zlasti naj se vključujejo delavke v politične organizacije, v društva, v organe ljudske oblasti, v delavske svete itd.

Kmetice, zadržnice naj propagirajo in širijo napredno misel združevanja, razne oblike pomoči pri delu; osnovna skrb pa je skrb za kmetijsko proizvodnjo. Žene zadržnice naj sodelujejo pri upravljanju združevanja bora za njihovo rentabilnost in razvoj mnogo ali lahko napravijo za razvoj raznih oddelkov pri združevanju, kot so na primer perutninarski, mlekerski in živinorejski, daje za gojitev semen, za sušenje in predelavo sadja, za vrtnarstvo itd. Posebno skrb pa je treba posvetiti izvozu sadja, zdravilnih zelišč in gozdnih sadežev, za katere se lahko nabavijo v inozemstvu razni stroji (na primer za predelavo mleka, pranje itd.). Velikega pomena za njihov lažši kakor tudi za splošni razvoj zadržnic je, da se žene zadržnice vključujejo v kmetijske svete in

O delu občinskega odbora OF v Trebnjem

Delo Fronte v Trebnjem se je v postavitvi občinskega odbora OF po prizadevanju novega odbora precej poživilo. Zivahnjeje je tudi delovanje vsakih odborov Fronte. Dobro pripravljene redne seje odbora so k temu precej doprinesle. Sekretarju Pavlu Mikliču in Janezu Ovnu je uspelo razgibati zanimanje za delo Fronte tudi med ljudmi, ki doslej še niso bili člani organizacije, tako da je v zadnjem času vstopilo v vrste OF 24 novih članov. Članarino redno pobirajo in jo do 27. v mesecu pošiljajo okr. odboru Fronte.

Članstvu so razdelili nove legitimacije OF, pri tem pa je nekaj članov, ki so že dalj časa zavirali delo Fronte, izstopilo iz organizacije. Seveda OF zaradi njih ne bo prav nič prikrašajna! Ti ljudje razlagajo svoj izstop z izgovorom, da »od Osvobodilne fronte ničesar ne dobijo«. Aktivni člani Fronte v Trebnjem obsojajo mlachnost in dobičkaželost teh ljudi, med katerimi so Jože Sepec, elektr. delavec v Trebnjem, železničar J. Stroj in iz Ponikev in R. lin iz Sv. Stefana. Vsi ti prejemajo od naše ljudske skupnosti svoj zaslužek, vendarle pa si upajo nastopiti proti OF s takimi reakcionarnimi izgovori. Morda misli Omahen iz Starega trga, ki je izstopil iz Fronte in iz članstva Kmetijske zadruge, da bo življenje njegovih otrok neodvisno od naše ljudske skupnosti? Članstvo OF v občini Trebnje je soglasno obsodilo početje teh ljudi.

Problem kritičnih obrti v novomeškem okraju

Ze davno pred vojno se je v nekaterih obrtniških panogah pokazal zastoj, ki je pretil posamezno panogo uničiti. Druga svetovna vojna pa je zarezala še globlje. Nekaj obrtnih panog so skoraj popolnoma prenehale, novi čas pa je tudi že sam izključil nekatere izmed njih, ki so prešle v

Na zadnjih sestankih članstva in na sejah odborov OF so frontovci živahno razpravljali o trpečem tržiščem ljudstvu, ki ga spet nadlegujejo fašisti. Na razna mesta so člani OF poslali protestne resolucije, v katerih zagotavljajo primorskim bratom, da se bodo vedno borili za njihove pravice. Z. A.

Naziv obrta	v mestu		priv.	na delih		priv.	skupaj	
	soo.	družb.		soo.	družb.		skupaj	skupno
1. Avtomehaniki	1	1	—	—	—	—	2	2
2. Dimnikarji	1	—	—	—	—	—	2	2
3. Elektrotehn.	1	—	—	—	—	—	2	2
4. Fotografi	1	1	—	—	1	—	3	2
5. Izdel. cement. opeke	2	—	1	—	1	—	4	4
6. Kamnoseki	1	—	1	—	—	—	2	2
7. Klobočarji	—	—	1	—	—	—	1	—
8. Kemični čistilci obk.	1	—	—	—	—	—	1	—
9. Ključavnicearji	1	1	3	—	5	10	9	9
10. Kleparji	1	—	2	—	2	3	8	—
11. Opekarji	—	—	3	—	—	3	3	—
12. Petičarji	—	2	—	—	2	2	—	—
13. Sedlarji	—	2	—	—	3	5	2	—
14. Sodavicearji	—	1	—	—	—	—	—	—
15. Sodarji	—	—	2	—	2	—	—	—
16. Steklarji	—	—	1	—	1	3	5	—
17. Šobilnikarji	1	—	1	—	1	1	1	—
18. Tesarji	—	—	1	—	—	3	4	—
19. Tapetniki	1	—	2	—	—	4	8	—
20. Uraarji	—	—	4	—	—	1	—	—
21. Vrvarji	—	—	1	—	—	1	—	—
22. Vodov. inšt.	1	—	—	—	—	—	1	2
skupaj	11	3	27	5	14	61	53	

Glade na število moremo navedena obrtna stroka imenovati kritično toliko bolj še, če upoštevamo minimalno število zaposlenih valcev.

Ce poleg tega omenim še, da nima niti Novo mesto, niti vse novomeški okraj nobenega tako potrebnega dežnikarja (razne brusarje, ki popravljajo deške in hiše do hiše, ne moremo šteti med obrtnike in vrste), da nimamo nobene modistke, niti pešarjev razbarjev, da je nekaj zelo močno razvita usnjarska obrt v mestu kakor tudi na delih isto izumir, v kolikor pa imamo še nekaj usnjarjev, ti ne smejo več izdelovati usnja, in če k temu prištevamo še delstvo, da imamo v Novem mestu, ki ima danes približno 6000 prebivalcev, samo dva samostojna privatna čevljarja ter čevljarstvo MLO in popravilnico, potem mislim, da lahko z vso resnostjo trdimo, da smo glede nekaterih obrtov na zelo kritični stopnji.

V ilustracijo samo tola delstvo: Pred vojno je bilo v Novem mestu do 15 samostojnih čevljarjev, med katerimi je en sam zaposleval stalno 15 do 20 pomočnikov in vajencev. Poleg teh čevljarjev obrtovo je bila še poslovalnica Basta, skoraj v vsaki trgovini pa so še posebej prodajali čevlja. Mesto je

štelo takrat komaj nekaj nad 3000 preb. valcev!

Ce vzamemo fotografsko obrt, vidimo isto. Če predvojne čase je bilo fotografov v Novem mestu, danes pa je to premalo, kar dovolj glasno govori dejstvo, da moraš za fotografa čakati eno ali dve leti! Zato pa se toliko bolj razvija sušmarstvo. V enem samem letu je bilo prijavljenih in kaznovanih 114 sušmarjev iz vsega okraja, pa jih je v vseh obrtnih strokah še vedno dovolj. Primerov, zato da vsi ostali niso nič manj kritični. Dejstvo je, da vsi našti obrtni obrti ne morejo zadostiti potrebam prebivalstva, ker imajo pač premalo prirastka, pa čeprav gremo že v zelo ostro konkurenco. Ti pa praznavrav nimajo nikake konkurence! Izpostavljeni so absolutnemu propadu, če ne bo od nikoder pomoči. Žli se, da bi bilo treba pregledati posamezni kraj in tudi okraje, in kjer bi se zasedilo več ali celo preveč obrtnih obrtovi, ki so pri nas kritični, bi bilo odvleči obrtnike napotiti k nam ter ji mnuditi dovolj ugodnosti, da bi res mogli razviti simbolno dejavnost. Vse kušmarje kritičnih obrti pa je treba ostro prijeti in jih prisiliti, da postanejo legalni obrtniki. Seveda bi jim bilo pri tem treba nuditi tudi zadoščaj pomoči.

Muenja sem, da bi morala obrtna oblast in pa obrtna zbornica poprijeti z vse vmo, da bi se zavrho škodljivo propadanje našega obrtništva.

Kotiček za gospodarje

Pečen stov žrtkelj. Vlečeno testo, ki ga zagnetemo iz pol litra moke, osminke litra ko razvečemo in potresemo z nadevom. — Nadev: V skledi zmešamo šlico surovega masla, tri rumenjake, pet žlic kisla smetane, 10 kg aiza iz kislega mleka, limonovo lupino in suhe zrele beljakov. Po vrhu nadeva, s katerim smo namsajli testo, potresemo še pest kručnih drobtin, sladkorja in veliko pest rozin. Testo nato zvijemo, vložimo v dobro namazan pekač, po vrhu namazemo z razpencim jajcem in lupo zapečemo.

Krajevni ljudski odbor KOČEVJE

Zveza borcev v Dolenjskih Toplicah pred važnimi nalogami

Zveza borcev v Dol. Toplicah, katere delo je zadnje čase precej popustilo, se pripravljaja na volitve novega občinskega odbora ZB. Nova občina bo mnogo večja kot je bila kdajkoli in bo po svojem teritoriju spadala med največje v republiki. V topliško občino bodo spadali vsi važnejši kraji roškega hribovja.

Nalogo novega odbora bodo velike, kajti skrbeti bo moral, da se ne pozabijo važni dogodki iz osvobodilne vojne, ki jih je ravno v tem okolišju zelo veliko. Določiti bo moral tudi svoj praznik, ki bo povezan z važnim dogodkom iz časa NOB. Ta izbira ne bo lahka, ker so se važni dogodki tukaj kar vrstili drug za drugim. Izbrati bo treba najvažnejšega, ki je domačinom najbolj v spominu.

Letos meseca julija bo 10 let, odkar je bila v roških gozdovih velika italijanska ofenziva. Takrat so požigali cele vasi, množično so preganjali in vlačili v internacijo ter streljali slovensko ljudstvo.

V Vavti vasi so že postavili člani ZB spomenik žrtvam, ki so bile ustreljene 13. in 15. avgusta 1942. Vsaj skromen spomenik pa bi lahko bil postavljen tudi nad Toplicami, kjer je padel kot žrtev fašističnih okupatorjev Jože Kobe, ki si je prej moral še sam izkopati lastni grob. Tudi v »Meniških stelnikih«, kjer je bil že leta 1941 prvi sesto-

Resnica o davčnih zaostankih in akontaciji v novomeškem okraju

V članku »Opravimo slabosti pri plačilu davčnih zaostankov in akontacij«, ki je bil objavljen v »Slovenskem poročevalcu« v tork, 22. aprila, je med okraji, ki imajo znatne zaostanke neplačanih dohodnin kmetov in obrtnikov, dvakrat omenjen tudi novomeški okraj. Čeprav se okrajni ljudski odbor in poverjenstvo za finance v Novem mestu dobro zavedata, da stanje po obrtnih akontacij v resnici ni stoodstotno urejeno, je pa resnica o pobranih davkih kmetov in obrtnikov le precej drugačna, kakor jo prikazuje pisec v navedenem članku.

Ko se je lani spustil trg in so se cene mnogim kmečkim pridelkom občutno dvignile, je tudi novomeški okraj na podlagi dejanskih zasluhkov kmetov dvignil končni obračun dohodnine za dobrih 11 milijonov dinarjev. Do 31. III. 1952 so bili vsi zaostanki dohodnine za kmete stoodstotno poravnani. Od predpisane akontacije dohodnine za kmete za leto 1952, ki znaša v okraju Novo mesto 16.191.360 din, pa je bilo do 21. aprila vplačanih nad 15 milijonov 221.000 dinarjev ali dobrih 94%. Nikakor torej ne drži navedba v gornjem članku, da okraj Novo mesto »ni dosegel niti 50 odstotne realizacije«. Če bi pisec članka upošteval uradne podatke obveznega obrazca A-3 v statističnem pregledu vplačil davkov za

I. tromesečje 1952, ki ga je okraj Novo mesto poslal finančnemu ministrstvu v 31. marcem, bi moral poročati, da je bilo do zadnjega dne tega tromesečja vplačanih 78% akontacije dohodnine za kmete za leto 1952. Res pa je spet, da je v okraju še vedno nekaj — sicer že zelo redkih — posameznikov, predvsem večjih in bogatejših kmetov, ki plačajo davek šele takrat, ko stoje pred prisilnim ukrepom.

Večji pa so zaostanki obrtnikov, izmed katerih žal mnogi še vedno nočejo razumeti, da so prav tako kakor socialistični in zadržni obrtni obrti dolžni prispevati svoj delež k našemu družbenemu planu. Do 21. aprila so vplačili obrtniki v okraju na račun zaostankov iz 1951. leta 82%, na akontacije za prvo tromesečje 1952 pa 57% predpisa. Ob zaključku prvega tromesečja je bila silka teh vplačil taka: zaostankov plačanih 81%, akontacije 49%.

Pravilno povprečje plačanih zaostankov in akontacij znaša za okraj torej 82%, o čemer je govoril tudi Radio Ljubljana v svoji popoldanski oddaji 22. aprila. Finančni organi OLO bodo vse zaostankarje ponovno opozorili na njihovo dolžnost, povsod tam pa, kjer stopata trmoglavost in nerazumevanje obrtnika pred njegovo zavest o dolžnosti do skupnosti, pa bodo seveda uporabljali zakoniti prisilni ukrepi.

Kolektiv finančnega poverjenstva pri OLO Novo mesto želi, da bi sestavljali člankov upoštevali konkretna dejstva in uradno preverjene podatke, s katerimi razpolaga finančno ministrstvo LRS tudi za okraj Novo mesto. Točni podatki o višini vplačil so bili poslani ministrstvu s tromesečno evidenco, naknadno pa še telefonski dekadni poročili 10. in 20. aprila. Pravilnost prej navedenih podatkov pa je na poverjenstvu za finance pri OLO v Novem mestu osebno kontroliral tudi odposlanec finančnega ministrstva tov. Franc Videnič 17. aprila. Do trditve torej, da v Novem mestu niso dosegli niti 50 odstotne realizacije je pisec članka prišel popolnoma samovoljno.

Zdržiitev KZ Podpreska in Trava v eno KZ s sedežem v Dragi

Na nedavnem občnem zboru kmetijskih združb Podpreska in Trava so sklenili, da se združijo v eno KZ s sedežem v Dragi. Pomen združitve so zadržniki pravilno razumeli in so v diskusiji živahno pritrdjevali in pričeli z načrtnim obdelovanjem. Živinozreja tu nima posebnih pogojev, ker se ljudje po večini bavijo s sešnjo in prevozom lesa. Vendar pa bodo sedaj pričeli tudi z živinozrejo in ovčerejo.

Kmetijska zadruga je prevzela tudi žago, s čemer si bo ustvarila tudi lep vir dohodka. Raspravljali so tudi o tem, da je treba dvigniti domačo obrt, postaviti kovanično, za posnežitev živinozreje pa si bodo morali nabaviti plemenskega bika. Zadržnice trgovine so bile precej zanemarjene, v KZ Podpreski pa je nastal tudi primanjkljaj, zato se bo poslovovalnica morala zagovarjati.

K M.

Zveza borcev v Dolenjskih Toplicah pred važnimi nalogami

Zveza borcev v Dol. Toplicah, katere delo je zadnje čase precej popustilo, se pripravljaja na volitve novega občinskega odbora ZB. Nova občina bo mnogo večja kot je bila kdajkoli in bo po svojem teritoriju spadala med največje v republiki. V topliško občino bodo spadali vsi važnejši kraji roškega hribovja.

Nalogo novega odbora bodo velike, kajti skrbeti bo moral, da se ne pozabijo važni dogodki iz osvobodilne vojne, ki jih je ravno v tem okolišju zelo veliko. Določiti bo moral tudi svoj praznik, ki bo povezan z važnim dogodkom iz časa NOB. Ta izbira ne bo lahka, ker so se važni dogodki tukaj kar vrstili drug za drugim. Izbrati bo treba najvažnejšega, ki je domačinom najbolj v spominu.

Letos meseca julija bo 10 let, odkar je bila v roških gozdovih velika italijanska ofenziva. Takrat so požigali cele vasi, množično so preganjali in vlačili v internacijo ter streljali slovensko ljudstvo.

V Vavti vasi so že postavili člani ZB spomenik žrtvam, ki so bile ustreljene 13. in 15. avgusta 1942. Vsaj skromen spomenik pa bi lahko bil postavljen tudi nad Toplicami, kjer je padel kot žrtev fašističnih okupatorjev Jože Kobe, ki si je prej moral še sam izkopati lastni grob. Tudi v »Meniških stelnikih«, kjer je bil že leta 1941 prvi sesto-

Resnica o davčnih zaostankih in akontaciji v novomeškem okraju

V članku »Opravimo slabosti pri plačilu davčnih zaostankov in akontacij«, ki je bil objavljen v »Slovenskem poročevalcu« v tork, 22. aprila, je med okraji, ki imajo znatne zaostanke neplačanih dohodnin kmetov in obrtnikov, dvakrat omenjen tudi novomeški okraj. Čeprav se okrajni ljudski odbor in poverjenstvo za finance v Novem mestu dobro zavedata, da stanje po obrtnih akontacij v resnici ni stoodstotno urejeno, je pa resnica o pobranih davkih kmetov in obrtnikov le precej drugačna, kakor jo prikazuje pisec v navedenem članku.

Ko se je lani spustil trg in so se cene mnogim kmečkim pridelkom občutno dvignile, je tudi novomeški okraj na podlagi dejanskih zasluhkov kmetov dvignil končni obračun dohodnine za dobrih 11 milijonov dinarjev. Do 31. III. 1952 so bili vsi zaostanki dohodnine za kmete stoodstotno poravnani. Od predpisane akontacije dohodnine za kmete za leto 1952, ki znaša v okraju Novo mesto 16.191.360 din, pa je bilo do 21. aprila vplačanih nad 15 milijonov 221.000 dinarjev ali dobrih 94%. Nikakor torej ne drži navedba v gornjem članku, da okraj Novo mesto »ni dosegel niti 50 odstotne realizacije«. Če bi pisec članka upošteval uradne podatke obveznega obrazca A-3 v statističnem pregledu vplačil davkov za

I. tromesečje 1952, ki ga je okraj Novo mesto poslal finančnemu ministrstvu v 31. marcem, bi moral poročati, da je bilo do zadnjega dne tega tromesečja vplačanih 78% akontacije dohodnine za kmete za leto 1952. Res pa je spet, da je v okraju še vedno nekaj — sicer že zelo redkih — posameznikov, predvsem večjih in bogatejših kmetov, ki plačajo davek šele takrat, ko stoje pred prisilnim ukrepom.

Večji pa so zaostanki obrtnikov, izmed katerih žal mnogi še vedno nočejo razumeti, da so prav tako kakor socialistični in zadržni obrtni obrti dolžni prispevati svoj delež k našemu družbenemu planu. Do 21. aprila so vplačili obrtniki v okraju na račun zaostankov iz 1951. leta 82%, na akontacije za prvo tromesečje 1952 pa 57% predpisa. Ob zaključku prvega tromesečja je bila silka teh vplačil taka: zaostankov plačanih 81%, akontacije 49%.

Pravilno povprečje plačanih zaostankov in akontacij znaša za okraj torej 82%, o čemer je govoril tudi Radio Ljubljana v svoji popoldanski oddaji 22. aprila. Finančni organi OLO bodo vse zaostankarje ponovno opozorili na njihovo dolžnost, povsod tam pa, kjer stopata trmoglavost in nerazumevanje obrtnika pred njegovo zavest o dolžnosti do skupnosti, pa bodo seveda uporabljali zakoniti prisilni ukrepi.

Kolektiv finančnega poverjenstva pri OLO Novo mesto želi, da bi sestavljali člankov upoštevali konkretna dejstva in uradno preverjene podatke, s katerimi razpolaga finančno ministrstvo LRS tudi za okraj Novo mesto. Točni podatki o višini vplačil so bili poslani ministrstvu s tromesečno evidenco, naknadno pa še telefonski dekadni poročili 10. in 20. aprila. Pravilnost prej navedenih podatkov pa je na poverjenstvu za finance pri OLO v Novem mestu osebno kontroliral tudi odposlanec finančnega ministrstva tov. Franc Videnič 17. aprila. Do trditve torej, da v Novem mestu niso dosegli niti 50 odstotne realizacije je pisec članka prišel popolnoma samovoljno.

Zdržiitev KZ Podpreska in Trava v eno KZ s sedežem v Dragi

Na nedavnem občnem zboru kmetijskih združb Podpreska in Trava so sklenili, da se združijo v eno KZ s sedežem v Dragi. Pomen združitve so zadržniki pravilno razumeli in so v diskusiji živahno pritrdjevali in pričeli z načrtnim obdelovanjem. Živinozreja tu nima posebnih pogojev, ker se ljudje po večini bavijo s sešnjo in prevozom lesa. Vendar pa bodo sedaj pričeli tudi z živinozrejo in ovčerejo.

Kmetijska zadruga je prevzela tudi žago, s čemer si bo ustvarila tudi lep vir dohodka. Raspravljali so tudi o tem, da je treba dvigniti domačo obrt, postaviti kovanično, za posnežitev živinozreje pa si bodo morali nabaviti plemenskega bika. Zadržnice trgovine so bile precej zanemarjene, v KZ Podpreski pa je nastal tudi primanjkljaj, zato se bo poslovovalnica morala zagovarjati.

K M.

Zveza borcev v Dolenjskih Toplicah pred važnimi nalogami

Zveza borcev v Dol. Toplicah, katere delo je zadnje čase precej popustilo, se pripravljaja na volitve novega občinskega odbora ZB. Nova občina bo mnogo večja kot je bila kdajkoli in bo po svojem teritoriju spadala med največje v republiki. V topliško občino bodo spadali vsi važnejši kraji roškega hribovja.

Nalogo novega odbora bodo velike, kajti skrbeti bo moral, da se ne pozabijo važni dogodki iz osvobodilne vojne, ki jih je ravno v tem okolišju zelo veliko. Določiti bo moral tudi svoj praznik, ki bo povezan z važnim dogodkom iz časa NOB. Ta izbira ne bo lahka, ker so se važni dogodki tukaj kar vrstili drug za drugim. Izbrati bo treba najvažnejšega, ki je domačinom najbolj v spominu.

Letos meseca julija bo 10 let, odkar je bila v roških gozdovih velika italijanska ofenziva. Takrat so požigali cele vasi, množično so preganjali in vlačili v internacijo ter streljali slovensko ljudstvo.

V Vavti vasi so že postavili člani ZB spomenik žrtvam, ki so bile ustreljene 13. in 15. avgusta 1942. Vsaj skromen spomenik pa bi lahko bil postavljen tudi nad Toplicami, kjer je padel kot žrtev fašističnih okupatorjev Jože Kobe, ki si je prej moral še sam izkopati lastni grob. Tudi v »Meniških stelnikih«, kjer je bil že leta 1941 prvi sesto-

Resnica o davčnih zaostankih in akontaciji v novomeškem okraju

V članku »Opravimo slabosti pri plačilu davčnih zaostankov in akontacij«, ki je bil objavljen v »Slovenskem poročevalcu« v tork, 22. aprila, je med okraji, ki imajo znatne zaostanke neplačanih dohodnin kmetov in obrtnikov, dvakrat omenjen tudi novomeški okraj. Čeprav se okrajni ljudski odbor in poverjenstvo za finance v Novem mestu dobro zavedata, da stanje po obrtnih akontacij v resnici ni stoodstotno urejeno, je pa resnica o pobranih davkih kmetov in obrtnikov le precej drugačna, kakor jo prikazuje pisec v navedenem članku.

Ko se je lani spustil trg in so se cene mnogim kmečkim pridelkom občutno dvignile, je tudi novomeški okraj na podlagi dejanskih zasluhkov kmetov dvignil končni obračun dohodnine za dobrih 11 milijonov dinarjev. Do 31. III. 1952 so bili vsi zaostanki dohodnine za kmete stoodstotno poravnani. Od predpisane akontacije dohodnine za kmete za leto 1952, ki znaša v okraju Novo mesto 16.191.360 din, pa je bilo do 21. aprila vplačanih nad 15 milijonov 221.000 dinarjev ali dobrih 94%. Nikakor torej ne drži navedba v gornjem članku, da okraj Novo mesto »ni dosegel niti 50 odstotne realizacije«. Če bi pisec članka upošteval uradne podatke obveznega obrazca A-3 v statističnem pregledu vplačil davkov za

</

Tujski promet na Dolenjskem

VIKTOR PIRNAT

lujoče prometne zveze! Zato je treba to predvsem in povsod po Dolenjskem urediti. Vskladiti je treba železniške in avtobusne zveze. Turista dostokrat ubija prav neumestno prestopanje. Redne in direktne avtobusne zveze so predpogoj za razvoj tujskega prometa! In ravno na tem zelo boleha Dolenjska. Dolenjci tudi ne smemo pozabiti na razširjenje železniške mreže po našem ozemlju. Projektirana železniška zveza Novega mesta z Brečicami, stara komaj pol stoletja, in prav tako potrebna železniška zveza Novega mesta s Kočevjem morata biti stalni program napredne Dolenjske.

Ko smo že pri železnici, spomnimo se kako so naše železniške postaje pred-

Straža, Metlika, Črnomelj, Trebnje in še kak kraj naj bi o tem malo razmislili! V Krki so zastopane skoraj vse naše ribe. Pravilno in smotrno izvajano športno ribarstvo bi privabilo marsikaterga tujca. Vdolž Gorjancev se je razmestilo tudi več toplih vrelcev, deloma znanih in priznanih, deloma le krajevnega pomena. Z moderniziranjem Čateških (54,5° C), Šmarjeških (32°-34° C) in Dolenjskih Toplic (36°-38° C) bi se primerno povečalo zanimanje zanje morda celo v tujini. Pa tudi Klunovih Toplic v Bušehi vasi in Dob pri Kostanjevici ne kaže zanemariti.

Staroslavne so šentjernejske konjske dirke. Treba bi jih bilo izenačiti s sorodnimi priznanimi ustanovami v Jugoslaviji in jih primerno popularizirati.

Grad Otočec pred zadnjo vojno

vsem od Kandije do Kolpe pred zadnjo vojno tekmovali je privlačnosti svoje zunanosti! Vse je žarelo v urejenih gredicah in pisanim cvetju. Postaji to in onostran semiskoga kolodvora pa sta nosili zastavo. Naravnost čudovit je bil pogled na semiški kolodvor in na pokrajino pod njim. En sam bujen šopek nepozabne lepote! Ali se to ne bi moglo spet obnoviti? Prej pa bi ponekod še morala zrasti porušena postajna poslopja. Tudi v cvetje odete železniške postaje so vaba za tujce.

Pa vrnimo se k prometnim potim! Dolni Krke in Kolpe nimata cestne zveze od Novega mesta do Brečic. Iz Kostanjevice je že deloma narejena cesta v Gorjance naj bi se podaljšala do žumberške vasi Kalje onstran gorjanskega roba, koder že teče primerna cesta.

Slej all prej bo Novo mesto s svojim osrednjim položajem zahtevalo tudi zgraditev civilnega letališča. S prostorom tam naokoli ne bodo v zadregi.

Za razvoj planinskega turizma po dolenjskih gorah bi bilo potrebno potrebno postaviti še celo vrsto koč, n. pr. na zahodnih obronkih Trdinovega vrha, na Opatovi gori nad Kostanjevico, nekje morda na Malčevem v slavnem Rogu pri Sv. Petru in morda še kod drugod, na Gačah nad Črmošnjicami, na Mirni gori, kjer je že bila, morda tudi na Smuku nad Semičem in še kje. Krajenci čimtelji sami najbolj poznajo potrebe svojega kraja. V Kočevju n. pr. so se odločili, da postavijo planinsko kočnico na Mestnem vrhu. Naj vzlego potegnega! Koliko je v zadnjih letih zrastle planinskih koč po Gorenjskem in po Štajerskem!

Večina Dolenjske je del dinarskega Krasa, čeravno k sreči pokrit z gozdovi. Slovenski Kras, ki skrivka do 10.000 podzemskih jam, upravljeno slovi kot prva speleološka zemlja na svetu. Tudi na Dolenjskem podzemskih jam ne manjka in to vseh vrst, celo ledenih. V metliški in črnomeljski okolici je več neraziskanih, na Kočevskem in okoli Novega mesta prav tako.

Do planinskih koč, do partizanskih tiskarn in bolnic in ostalih spomenikov NOB ter do podzemskih jam bi morala voditi dobro markirana pota s primernimi napisnimi tablicami. Nič turista na terenu bolj ne odbija kot pomankljive markacije.

Najvažnejši del Roga naj bi se kot spomenik NOB zaščitil kot narodni park.

Krka je v vsakem oziru velika zakladnica Dolenjske, onstran Gorjancev Kolpa, na Kočevskem Rinza, v Mirnski dolini Mirna. Sodobnim zahtevam odgovarjati, tudi na videz prijetna javna kopalnica, združena s športnim prostorom. Bi privabila nekateroga izletnika in letovišcarja. Grič pri Brečicah, Kostanjevica, Novo mesto, Vavta vaš-

razširiti zanimanje zanje ter jim ustvariti primeren širši sloves.

Prekrasne in edinstvene so lepote sredi Doline gradov, ki je v zadnji vojni toliko trpela. Popravili oziroma obnovili naj bi se vsaj važnejši gradovi (Otočec, Tolsti vrh, Prežek itd.) tako v Dolini gradov kot tudi v Mirnski dolini. Ti kulturnozgodovinski spomeniki so bili in ostanejo vaba za tujski promet, služili pa bi v bodoče kot okrevališča, zdravilišča, počitniški domovi, muzeji itd.

(Dalje prihodnjik)

»... Trga me - spet bo dež ...«

Z obiska na novomeški opazovalni vremenski postaji

Marsikoga zanima, kako je mogoče napovedati vreme za en ali več dni naprej. Naši predniki, ki še niso poznali znanstvenih izsledkov, na kakršnih danes predvidevamo vreme, so prorokovali vreme na podlagi vetra, gostote zvezd, letenja ptic in podobno. Stare žene in možakarji, ki jih je mučila revma ali nadihu, so z vso zanesljivostjo napovedali spremembo vremena. Pravzaprav ugotavljamo danes vreme skoraj na isti podlagi, le da si prej niso znali tolmačiti n. pr. zakaj bo deževalo, če piha južni veter, zakaj lastavice pred dežjem letijo nizko, zakaj revmatizem bolj razsaja pred spremembo vremena in podobno. Danes si na podlagi znanstvenih dognanj znamo pojasniti tudi take vzroke.

Današnje vremenske napovedi so plod točne opazovanja ozračja skoraj po vsem svetu in vseh večjih krajih različne nadmorske višine. Opazovalne postaje vsega sveta so medsebojno povezane in na podlagi skupnih poročil je mogoče napovedati vreme za širše ali manjše področje. V naši republikli Sloveniji imamo deset takih opazovalnih postaj, centralna opazovalna ali kot se imenuje hidrometeorološka postaja pa je v Ljubljani. Gotovo je med nami še veliko ljudi, ki ne vedo, da imamo opazovalno postajo tudi v Novem mestu.

Delo na taki postaji zahteva največjo točnost in vestnost. Postaja ima službo noč in dan in je v neprestani telefonski zvezi s centralo v Ljubljani, kamor pošilja poročila vsako uro, izredne vremenske pojave pa takoj.

Vremenska opazovalna postaja v Novem mestu je bila organizirana šele po vojni. Oprema postaje je za povprečnega človeka kaj preprosta: na vrhu visok drog in na njem navadna vetrnica s kazalom na sever, nekaj napetih žic različne debeline kakor za sušenje perila, majhna, belo pobarvana utica, slična malo večji piščlici, še pločevinasta posodica, viseča na drogu, to je menda vsa zunanja oprema.

Na primer: Smer in jakost vetra (poznajo šestnajst različnih smeri), količina padavin, zračni pritisk, vlaga v zraku, oblakost in vidljivost, toplota, megla, zmrzal, sneg, led, nevihte, blisk, grom in podobno. Poleg tega opazujejo več sto rastlin v njih rasti in razpodu, kar je posebno važno za kmetijski

znanstveni zavod. Vsa opazovanja točno beležijo v poseben dnevnik in vsako uro tudi poročajo telefonično v centralo. Za zapisovanje in poročanje imajo posebne mednarodne znake. Zanimivo je, kako ugotavljajo padavine. Zunaj na prostem je na drogu pritrjena pločevinasta posoda v premeru ene dvajsetinke kvadratnega metra. Padavine, ki se naberejo v to posodo v času 12 ur, izmerijo v posebni stekleni merici in tako ugotovijo količino padavin za določeni dan. Napete žice služijo za ugotavljanje teže ledu, ki se na njih nabira pozimi. Na vetrnici opazujejo smer in jakost vetra. Vlago v zraku beležijo aparati na prostem, prav tako toploto ter zračni pritisk. Vsako naglo spremembo morajo posebej beležiti in poročati. Posebno pazljivo morajo zasledovati nevihte. Vsak blisk morajo zapisati in tudi njegovo jakost, smer, točen čas itd. Črni oblaki so zelo nevarni za letalstvo; zato posvečajo takim še prav posebno pažnjo.

Meteorološka služba je za današnja tehnika in gospodarstvo življenjske važnosti. Le na podlagi točnih poročil opazovalnih postaj lahko varno letajo v vsakem vremenu letala po zraku. Na podlagi takih poročil kmetijski znanstveni zavod opozori sadjarje in vrtnarje o nevarnosti slane, vinogradnike o nevarnosti peronospore in podobno. Na podlagi opazovanj rasti in razvoja rastlin lahko ugotovijo, kje se rastlina najhitreje in najbolj ugodno razvija. Končno pa vsi na podlagi takih poročil zvemo, da bo n. pr. od jutri dalje več dni lepo vreme in lahko pokosimo njivo detelje ali gremo na daljšo pot brez dežnika ...

Naše mineralne vode
Radenska
za okus in zdravje
Rogaška
za zdravje in okus
SO NAJBOLJŠE!

Elektro-Ljubljana

obrat NOVO MESTO
Ljubljanska cesta 30

Instalacije
popravila
dobava toka

Pozdravljamo slavne spominske
dneve 27. april in praznik dela 1. maj

Mike is Belokrajne pripoveda ...

Faj pošteni ljudi pravijo, kak je fesi prač, ak se kritizira. A znate, koje bi ja dneš hotel drapniti! Ovakove gospode, ki se ga vavek is drugih spotajo, a sami fse odvrljedo na zastra, kaj bi več fiera mogli storiti.

Malo sem se prošetal po našoj mloj Belokrajni. Ajoj, koga fse sem videl i kaj fsega čuli! Oči so se mi stegnoli kaj puči, a vuhla so mi porasla kaj jarcu rogi ot fsega, kaj vam bon zda pripovedat.

F Metliki ču se zda Zelena Jura filmat, ali mladih deklet i fantiček nebedo f kole. Rekli so mi neki, koji bi hteli pojt f kole, kako se je vojarinka našpotala is tistih, koji niso lepi, visoki ka srki ili klambine neke, koji imado glas od hripote a f lea niso takvi, kak fotogenijar mora da je. Iso ka penik ot muzike is purge so je na sestanku prodavani sez vojarinkom i našpotal sel Dakaj, prač imal Zakaj bi se ne drapnil s njorj i on počal je vujčiti i grdnu i lepu dečariju na muzike. A vojarinka — niš! Ona svoje svira. Jaj, k leti Zelena Jura mrti ču fse zapovevat i zakolašit, ali kada se vojarinka oštari, aftini se bo Zelena Jura f Metliki, zakaj mladi kojima fall fotogenijar, niš neče vite nikad znati povelati i kola pisati.

Počul sem se na Vinico i čul kak več tri leta Vinički iščedo nekšeg majstora, ki bi končal hotel ispraviti obišnoko vago ... F Velikom Bukovj kot Bojanj zabedek-niš, so se nekiš železni končoi za kuhanje snrekovog olja, bogme, ima ih za nekaj toni. Pala bogi, kaj Otпад f Černomlji za to grohije železa nezna. Ili pak zaaj, pa si misli, nek se lonci f lozi zarjave in zelciho zagnoje ...

A neki Gribaljel, čul sam, ne dajo se s stlekov, na koje so se davno sedil! Več je pet meseci, kaj so si Gribaljel izvolil not otbor ot OF, ali se stari sekretar iše zda drži staroga reda: paper i spisok ot organizacij nikome ne zaufa, iše so zda kod njeza. Počučka se on na novoizabrani otbor, dakaj!

Kmetička zadruga f Griblah ima svoj trier. Ajoj, kak ga ponosno razkazivledol i to fšima ludina — ki gledajo več dugo, kak taj trier pere deš in sončee ga grije. Antu bo se na vrtni i pod kapičem na vlačnom mestu izloget ot pjeza iše jedeu mali trier? Ki zna! Mrti mu se, trieru, sina zahtelo!

Neki ljudi f Griblah zavadiš se, kak gribalječki fantički i dekličke, koji su f LMS organizaciji, niso si pošteno prisluzili prehodno zastavice! Ali so jim zavistnici! A ja mislim o tih ludih, nek si šparaju jezi ki bolje bi bilo, kaj bi si ispravili

stozine f selu, zakaj konč i gribaljskih stozinah ne jim treba blata, ak ga dosta imado f ustih ... O čul sem i tof Griblah, kak neki članovi Kmetičke zadruge iše niso videli iznotra nove stoke za krave i voloke, nek nju poznado samo izvani. Žabo niso za fšunke, misliš sem si i početal se iše v Kmetičko zadrugo f Petrovoj vasi. Iso sem si cigareto popušil, ali — ja! — štacun f Petrovoj vasi zaključen je bil.

Kadi je vaša trgofica? pital sem seljane.

A znate, koga so mi rekli! »Otišla je f purgo f Černomelj do svoga dragoga. Niš ne čekaj, Mike, dneš je nebo neč. Ona je već takva, da više puti usredo sunčanon dana zaključa štacun i projde. I nikome niš!«

I toj pavunici treben je tiš misliš sem si i prošetal se po stozinah do purge Černom.

GRASČAK IN VRAG

(Belokranjski pripovedka)

V starih časih so v belokranjskih gradovih živeli grofje in baroni ter podobno smetje. Belokranjci so graščake sovražili, ker so jim jemali pridelke in jih gonila na trdo tlako.

V gradaškem gradu ob Lahinji je živel graščak, ki je bil surov človek in prekljnjavelec, kakršnega še ni imela Bela krajina.

Svoji k svojim! H graščaku se je namahnul v goste sam vrag.

»Sem sišal, da mi s surovostjo in kletvicami dobro služih, pa sem prišel, da bi ti vrnil mlo za drago!« se je zakrohotal vrag.

»Pa ostani pri meni za hlapat!« je odvrgnil graščak in zaklet, da se je še vragu kolencilo od začudenja.

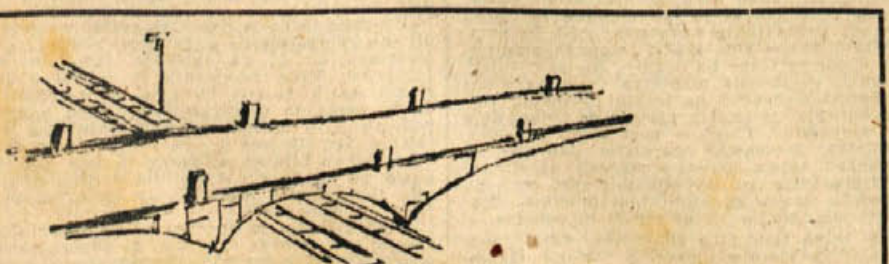
Nekega dne sta šla graščak in vrag na lov. Graščak je streljal, vrag pa se je podil po lozi in mu priganjal divjačino na odstrel. A graščak ni nič zadell! Slabe volje sta se vracala v grad. Spotoma sta srečala svinjskega pastirja, ki je vračal svinje s pašo. Tepel je mlado

lja. Ajoj, i f purgi fšil so štacuni bili tog dana zaključani, jer jim je na četvrtak popoldne nedelja. A ja so razjudim: »Zakaj so mi noge izrasle is ritil« — i udri f Poljansko dolino. Ajoj, koga sem svega čul! Mladarja f dekoci, iše je prepevali: »Mi smo ločci, ki vuka ne poznamo! Pole so mi neki teftičji pripovedali, bogme, iše so bolji uhaki bili nek ja, kak se nekčemi je ločci, koga več 20 leti plašido vuki i zajeci, jedno šcene ispremenilo f vuka. A znate, taj lovao dobil je za toga svukat pet hiljad. Pokolni je pes pošal f momentu slaven vuk, a bogme i ločci se zda popev aslava. A on f Znate, on pak nepova slavu božu na kori f cerkvi i fali se bogu i majki božji, kaj mu je, vernome, uspio prevariti šumasto ludi, koji se pajsju kožu kupili za vnuju vunu. Kak se ne bi od smehte molil bogu i popeval majki božji!«

Anti pet hiljad! dinočet niso suze ot mačak!

Zda pa se dobro imejte! Pozdraf is srca!

Mike is Belokrajne

Podjetje za cestno-vzdrževalna dela in produkcijo gramoza

CEGRAD NOVO MESTO

želi ob prazniku dela vsem svojim delavcem mnogo novih uspehov pri izvrševanju letošnjih planskih nalog

Zdraviliško gostinsko podjetje

Šmarješke toplice

se priporoča za obisk

Odlična postrežba — zmerne cene

STEKLARSTVO DOLJAK ROMAN

Novo mesto — Kandija
(Resljeva c. 2)

OGLEDALA
BRUSENJE STEKLA
MAT-RANJE STEKLA